

Uitvoeringsplan programmaonderdeel RIGO 2007

Behorende bij programma Welzijn van Dieren

Titel: WvD-11: Welzijnsmonitor vleeskalveren

1. Samenvatting

In het Europese project Welfare Quality wordt in nauwe samenwerking tussen de vleeskalverintegraties, de KNMvD, met LTO, DB, ASG en LNV een systematiek ontwikkeld waarmee het welzijn van vleeskalveren kwalitatief beoordeeld kan worden. Studenten van de opleiding Diergezondheidszorg van Van Hall Larenstein, samen met studenten van de opleiding Communicatie en Multimedia Design van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, ontwikkelen een multimedia product dat geschikt is om inspecteurs te trainen een kwalitatieve beoordeling uit te voeren.

2. Aanvrager en samenwerkingsverband

Aanvrager en beoogd penvoerder: van Hall Larenstein.

De penvoerder van dit project is Hogeschool Van Hall Larenstein (VHL). Binnen de opleidingen en curricula zoals dier en veehouderij, diergezondheidszorg en non-productiedieren (diermanagement) binnen de hogeschool is veel aandacht voor dierwelzijn en de relatie mens-dier. Het belang wat de opleidingen in Leeuwarden hechten aan dierwelzijn wordt onderstreept met het aangaan van een tweede termijn van het Lectoraat welzijn van Dieren.

Het lectoraat Welzijn van Dieren is verbonden aan de opleidingen Diermanagement en Dier & Veehouderij en heeft als doel om de uitwisseling van kennis en ervaring omtrent dierenwelzijn tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en het onderwijs te bevorderen. Het Lectoraat bestaat uit de lector Hans Hopster, en wordt ondersteund door de Kenniskring, bestaande uit docenten van de opleidingen Diermanagement en Dier & Veehouderij, en een externe klankbordcommissie. Vanuit het lectoraat is aandacht voor proefdieren, gezelschaps- en recreatiedieren, plaagdieren, dierentuindieren, maar ook voor landbouwhuisdieren. (zie ook: <http://www.vanhall-larenstein.nl/Lectoraten/LectorWelzijnVanDieren.aspx>).

De opleiding Diermanagement (sinds 14 jaar een in Nederland unieke opleiding (instroom jaarlijks > 200) met de majors Companion Animal Management, Proefdierbeheer, Wildlife Management, Paard & Management en Communicatie & Beleid), besteedt veel aandacht aan het welzijn van gezelschapsdieren. De studenten die bijvoorbeeld de minor Animal Welfare Quality Management (AWQM) kiezen wordt een forse dosis dierkennis (ethologie, stressfysiologie, immunologie), en ethiek en wet- en regelgeving bijgebracht die studenten in staat stelt om goed te beoordelen onder welke omstandigheden dieren blijf geven van een mismatch tussen behoeften van het dier en houderijomstandigheden. Ook binnen de majors Companion Animal management en Proefdierbeheer komt het welzijn van dieren uitgebreid aan bod. Met de minor AWQM worden studenten voorbereid op het implementeren en inzichtelijk maken van dierenwelzijn in kwaliteitssystemen zodat ze later in het werkveld in staat zijn om zin en onzin van elkaar te scheiden en het management van dieren te optimaliseren tot een punt waarop recht gedaan wordt aan de belangen van het dier. De studenten DM zijn doorgaans van een totaal ander slag dan de veehouderijstudenten en hebben een sterke positieve attitude ten opzichte van dieren. Waar de veehouderijstudenten m.b.t. dierenwelzijn moeten worden uitgedaagd,

moeten we juist een beetje remmen bij DM-ers om te voorkomen dat ze al te antropomorfe uitgangspunten gaan hanteren.

Instellingen buiten het samenwerkingsverband.

Bij dit programmaonderdeel zijn de volgende instellingen betrokken buiten het samenwerkingsverband (anders dan GCK instellingen):

1. De Animal Sciences Group (ASG) van WUR, Divisie Veehouderij, Cluster Welzijn en Gezondheid.

De Cluster Welzijn en Gezondheid behoort tot de contract research organisatie van de ASG. In opdracht van zowel publieke (waaronder het Ministerie van LNV) als private instellingen (bedrijven, productschappen e.d.) worden projecten uitgevoerd op het terrein van welzijn en gezondheid van landbouwhuisdieren. Het karakter van de projecten varieert van fundamenteel wetenschappelijk tot toegepast. Projecten worden in toenemende mate (mede) gefinancierd door Europese fondsen (bijvoorbeeld vanuit de Europese Kaderprogramma's). De cluster Welzijn en Gezondheid van de ASG opereert daardoor in een internationale context waarbij structureel wordt samengewerkt met internationale onderzoekspartners.

2. Institut Supérieur d'Agriculture in Lille (ISA-Lille), Frankrijk. ISA-Lille is vergelijkbaar met een Hogere Landbouwschool in Nederland. Welzijn van landbouwhuisdieren maakt structureel deel uit van het curriculum. ISA-Lille is één van de partners waarmee de ASG samenwerkt in Europees onderzoek op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk.

3. Universiteit van Padova, Faculteit Dierwetenschappen (Università degli Studi di Padova, Dipartimento di Scienze Animali), in Italië. Welzijn van landbouwhuisdieren maakt structureel deel uit van het curriculum. De Faculteit Dierwetenschappen van de Universiteit van Padova is één van de partners waarmee de ASG samenwerkt in Europees onderzoek naar monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk.

4. Noordelijke Hogeschool Leeuwarden

De Noordelijke Hogeschool Leeuwarden leidt zijn studenten op om multimediale producten te ontwikkelen. Hierbij worden de studenten geacht op alle gebieden waarin multimedia producten worden toegepast deze te ontwikkelen waarbij een optimale afstemming op de doelgroep moet worden bereikt.

5. De Vakgroep Vleeskalverhouderij van LTO.

Deze vakgroep fungeert namens LTO als behartiger van de belangen van de Nederlandse vleeskalverhouders. Een tweetal vleeskalverhouders van deze vakgroep participeren in een onderzoeksproject op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk, en de voorzitter van deze vakgroep maakt deel uit van de stuurgroep bij dit project.

6. Denkavit.

Denkavit is een toonaangevende producent van o.a. kalvermelk voor vleeskalveren. Denkavit is actief in de vleeskalverbouderij in Nederland en daarbuiten (Duitsland, Frankrijk en Italië). Het hoofd van de afdeling R&D van Denkavit Nederland B.V.

participeert in een door de ASG uitgevoerd onderzoeksproject op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk, en maakt deel uit van de stuurgroep bij dit project.

7. Van Drie Group.

De Van Drie Group is wereldmarktleider in de productie van kalfsvlees. De van Drie Group opereert als een volledig geïntegreerde productiekolom waarin de productie van kalvermelk, het mesten van vleeskalveren, het slachten van kalveren, en het vermarkten van kalfsvlees bijeengebracht zijn. Het hoofd van de afdeling Research en Quality Control van de Van Drie Group in Nederland participeert in een door de ASG uitgevoerd onderzoeksproject op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk, maakt deel uit van de stuurgroep bij dit project.

8. Alpuro Group.

De Alpuro Group is eveneens een integratie voor de productie van kalfsvlees. De deskundige zoötechniek van Alpuro participeert in een door de ASG uitgevoerd onderzoeksproject op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk, en één van de directeuren van Alpuro maakt deel uit van de stuurgroep bij dit project.

9. De Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), Werkgroep Geneeskunde Vleeskalveren.

De KNMvD fungeert als belangenbehartiger van dierenartsen en zet zich daarnaast in voor een kwalitatief hoogstaande en verantwoorde uitoefening van het vak van dierenarts. In vakgroepsverband wordt gestreefd naar diersoort-specifieke deskundigheidsbevordering. Dierenartsen van de KNMvD, Werkgroep Geneeskunde Vleeskalveren, hebben samen met onderzoekers van de ASG een protocol ontwikkeld voor de beoordeling van de klinische gezondheid van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk. Diezelfde dierenartsen zijn betrokken bij de uitvoering van het onderzoeksproject op het terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk. Een vertegenwoordiger van de KNMvD maakt deel uit van de stuurgroep bij dit project.

Omschrijving samenwerkingsverband

Studenten van Van Hall Larenstein en de Noordelijke Hogeschool, onder begeleiding van docenten van beide onderwijsinstellingen, zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering van het programmaonderdeel en het opleveren van de producten. Studenten (en begeleidende docenten) van ISA-Lille en de Universiteit van Padova zullen op onderdelen een inhoudelijke bijdrage leveren aan de realisatie van de op te leveren producten, en er voor zorgdragen dat de producten geschikt zijn voor gebruik in Frankrijk respectievelijk Italië. De ASG brengt inhoudelijke kennis en expertise in, levert beeldmateriaal aan dat nodig is voor de te ontwikkelen producten, en faciliteert contacten tussen de deelnemende onderwijsinstellingen enerzijds en partners afkomstig uit de vleeskalversector en deelnemende dierenartsen anderzijds. Daarbij speelt de bestaande infrastructuur in het kader van het lopende onderzoek naar monitoring van welzijn van vleeskalveren op bedrijven in de praktijk een belangrijke rol. Denavit, Van Drie en Alpuro representeren de producenten van kalfsvlees, en zijn belangrijke gebruikers van de ontwikkelen producten. Zij stellen ook hun

bedrijven open voor het verzamelen van beeldmateriaal. Andere belangrijke gebruikers van de op te leveren producten zijn de vleeskalverhouders zelf, vertegenwoordigd door de Vakgroep Vleeskalverhouderij van LTO, en vleeskalverdieners, vertegenwoordigd door de KNMvD. Zowel de producenten van kalfsvlees als de kalverhouders en de vleeskalverdieners fungeren in het kader van dit programmaonderdeel als klankbord. Hen zal worden gevraagd om de te ontwikkelen producten kritisch te evalueren, en waar nodig verbeteringen voor te stellen op basis van kennis en expertise uit de praktijk. Een en ander moet er toe leiden dat de te ontwikkelen producten daadwerkelijk in de praktijk gebruikt gaan worden. Met medewerking van deze partijen kunnen studenten ook toegang krijgen tot bedrijven en slachterijen, al of niet vergezeld door dierenartsen of onderzoekers, om zelfstandig beeldmateriaal te verzamelen ten behoeve van de te ontwikkelen producten.

3. Aanleiding en motivatie

De samenleving vraagt in toenemende mate om dierlijke producten van landbouwhuisdieren waarvan kan worden aangetoond dat de gezondheid en het welzijn van deze dieren niet structureel tekort is gedaan. Een garantie hiervoor kan worden afgegeven in de vorm van een label, etiket of merk dat blijk geeft van een betrouwbare, gecontroleerde dierenwelzijnsclaim. Deze verantwoording draagt bij aan het creëren van meerwaarde voor producten die qua dierenwelzijn uitstijgen boven de wettelijke minimumnormen. Een voorwaarde voor het afgeven van garanties ten aanzien van het welzijn van landbouwhuisdieren is de beschikbaarheid van objectieve en wetenschappelijk onderbouwde hulpmiddelen (“tools”) met behulp waarvan het welzijnsniveau van landbouwhuisdieren op bedrijven in de praktijk betrouwbaar kan worden ingeschat. Dergelijke hulpmiddelen zijn op dit moment nog niet beschikbaar.

Het Europese project Welfare Quality (looptijd 2004 – 2009) hoopt deze lacune op te vullen. In dit project wordt, voor alle belangrijke landbouwhuisdiersoorten (rundvee, varkens en pluimvee), gewerkt aan de ontwikkeling van monitoringssystemen (of welzijnsmonitoren) waarbij het niveau van welzijn van landbouwhuisdieren wordt ingeschat primair op basis van kenmerken van de dieren zelf, bijvoorbeeld ten aanzien van gedrag en gezondheid.

Ook voor het ontwikkelen van een welzijnsmonitor voor vleeskalveren is in dit verband een multinationalaal project opgezet. In dit project nemen partners deel uit Nederland, Frankrijk en Italië. Het project wordt gecoördineerd vanuit Nederland door de ASG in Lelystad. In Nederland wordt ten behoeve van dit project samengewerkt door de ASG (die tevens verantwoordelijk is voor de uitvoering van het onderzoek in Nederland), Denkvit, de vleeskalverintegraties Van Drie en Alpuro, de KNMvD (Werkgroep Geneeskunde Vleeskalveren), LTO (Vakgroep Vleeskalverhouderij) en de Dierenbescherming. De bij vleeskalveren te registreren welzijnsparameters hebben betrekking op een drietal typen kenmerken: (1) gedragskenmerken, (2) kenmerken ten aanzien van de klinische gezondheid, en (3) kenmerken ten aanzien van de pathologie (te beoordelen na slachting). Voor elk van deze typen kenmerken wordt een protocol ontwikkeld en toegepast op een grote steekproef bedrijven in de praktijk. Aangezien het uiteindelijke monitoringssysteem gebruikt zal worden in verschillende landen en door verschillende personen (auditors) is het van groot belang dat elk protocol vergezeld gaat van een heldere beschrijving en instructie, en van kwalitatief hoogstaand (beeld)materiaal waarmee nieuwe waarnemers getraind kunnen worden.

Het huidige programmaonderdeel is gericht op de ontwikkeling van (beeld)materiaal – in de vorm van multimediprojecten – ten behoeve van de informatievoorziening voor stakeholders in het algemeen, en de instructie en training van toekomstige inspecteurs of auditors in het bijzonder, als onderdeel van een monitoringssysteem (welzijnsmonitor) waarmee het welzijn van vleeskalveren op individuele bedrijven in de praktijk kan worden beoordeeld. Gelet op de visie en doelstellingen genoemd in het programma Welzijn van Dieren wordt daarmee een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een dierenwelzijnsinfrastructuur zoals beoogd in het kader van een toekomstig Innovatiecentrum Dierenwelzijn, waarin onderwijs, bedrijven en maatschappelijke partijen samenwerken. Daarnaast fungeren de te ontwikkelen multimediprojecten als casus voor het MBO en HBO waarmee leerlingen en studenten competenties ontwikkelen op het terrein van risicobeoordelingen, en de inschatting en monitoring van welzijn van landbouwhuisdieren in de praktijk. Tenslotte dragen de te ontwikkelen producten concreet bij aan de bewustwording van stakeholders in de veehouderij (beleid, bedrijfsleven en NGO's) rond dierenwelzijn, en aan de daadwerkelijke realisatie en implementatie van – Europees gedragen – kwaliteitszorgsystemen voor dierenwelzijn gebaseerd op de toepassing van objectieve en in de praktijk bruikbare monitoringssystemen.

4. Doel en aard van het programmaonderdeel

Het programmaonderdeel heeft tot doel om studenten van de opleiding Diergezondheid van Van Hall Larenstein, samen met studenten van de opleiding Communicatie en multimedia design van de Noordelijke Hogeschool in Leeuwarden, en in samenwerking met studenten van ISA-Lille in Frankrijk en van de Universiteit van Padova in Italië, een multimedia product te laten ontwikkelen dat: (1) geschikt is om inspecteurs (auditors) te trainen en een beoordeling uit te laten voeren, en (2) kan dienen als informatiebron voor stakeholders in het algemeen (beleid, bedrijfsleven, NGO's) op terrein van monitoring van welzijn van vleeskalveren met behulp van een monitoringssysteem. (3) ingezet kan worden als voorbeeld en lesmateriaal in het MBO- en HBO onderwijs ten behoeve van de ontwikkeling van competenties op het gebied van diergeoïenteerd (kwalitatief) beoordelen en evalueren van het welzijn van dieren op praktijkbedrijven..

De samenwerking tussen studenten van de opleiding Diergezondheidszorg (Van Hall Instituut, inhoud en beoordelingssystematiek) en studenten van de noordelijke Hogeschool in Leeuwarden (technisch ontwerp en realisatie) helpt studenten om hun blik te verruimen en om vanuit uiteenlopende achtergronden en disciplines samen een trainingsmodule te ontwikkelen die in Europa gebruikt kan worden om de beoordeling van het welzijn van vleeskalveren te trainen. Bovendien is dit product naar verwachting uiterst bruikbaar als lesmateriaal, bijvoorbeeld voor de minor AWQM van Van Hall Larenstein.

De inbedding van het programmaonderdeel in een lopend EU-project, en de samenwerking met buitenlandse studenten en onderzoeksgroepen die daarmee samenhangt, draagt zorg voor de noodzakelijke uitwisseling van informatie, leidt tot verdere verdieping van het werk, en zorgt voor een internationale dimensie in onderzoek en onderwijs.

De afstemming met partijen uit de kalversector, LTO en de KNMvD heeft niet alleen tot gevolg dat tijdens de ontwikkeling van de producten gebruik gemaakt kan worden van de kennis en expertise van deze partijen, maar ook dat de te ontwikkelen

producten voldoen aan de wensen van toekomstige gebruikers. Dit zal de uiteindelijke toepassing en implementatie in de praktijk vergemakkelijken.

5. Beoogde resultaten

De beoogde resultaten van het onderhavige programmaonderdeel vallen in een viertal (deels overlappende) onderdelen uiteen:

(1) Een beschrijving van – de achtergrond van – protocollen voor gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren, in de vorm van een multimediatproduct (bijvoorbeeld een DVD).

(2) Een audiovisueel hulpmiddel, in de vorm van een multimediatproduct (bijvoorbeeld een DVD en/of een internet tool), waarmee toekomstige inspecteurs zichzelf kunnen trainen in het gebruik van protocollen voor de beoordeling van gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren

(3) Een beschrijving van een handleiding voor de toepassing van protocollen voor de beoordeling van gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren op bedrijven in de praktijk (kalvermesterijen en slachthuizen) met behulp van “Personal Digital Assistants” (PDA’s) en een web-based tool voor de uitwisseling en opslag van data.

(4) Het creëren van een geïntegreerde website, in overeenstemming met vergelijkbare initiatieven in het kader van het Europese project Welfare Quality, waarin activiteiten en producten zoals hierboven genoemd onder (1) t/m (3) worden samengebracht, en met behulp waarvan informatie aangepast en geactualiseerd kan worden.

De resultaten van het programmaonderdeel worden uitgebreid gecommuniceerd met belanghebbende partijen uit beleid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (waaronder de Dierenbescherming), zowel mondeling als in de vorm van schriftelijke rapportages. De op te leveren producten zelf zijn juist bedoeld als hulpmiddel bij, en vehikel voor de uitwisseling van informatie, en dragen in belangrijke mate bij aan de verspreiding van de resultaten.

Aan het eind van het programmaonderdeel wordt een bijeenkomst georganiseerd voor belanghebbenden en belangstellenden waarop de resultaten worden gepresenteerd.

6. Bijdrage resultaten aan doel programma

In dit programmaonderdeel ontwikkelen studenten in nauwe samenwerking met onderzoek en bedrijfsleven een multimediatproduct dat in de praktijk en in het onderwijs gebruikt gaat worden voor instructie en training van onderzoekers en auditors. De ontwikkeling van deze trainingsmodule vormt een onderdeel van het te ontwikkelen monitoringssysteem(welzijnsmonitor) waarmee het welzijn van vleeskalveren op individuele bedrijven in Nederland, Italië en Frankrijk kan worden beoordeeld. Zowel het ontwikkelingstraject als het eindproduct draagt bij aan de verdere operationalisering van dierenwelzijn in de vleeskalverhouderij.

De bijdragen van het programmaonderdeel Welzijnsmonitor Vleeskalveren aan het programma Welzijn van Dieren kunnen als volgt samengevat worden:

(1) De uitvoering van het programmaonderdeel vereist een optimaal afgestemde samenwerking en kenniscirculatie tussen het onderwijs, het praktijkveld en onderzoek, waarbij beoogd wordt een multimediatproduct te ontwikkelen die maximaal benut kan worden door deze partijen. Het product is dus een cd, gekoppeld aan een internet benchmark, die in de praktijk gebruikt gaat worden om het welzijn van vleeskalveren te beoordelen. Het proces om tot dit product te komen is sterk op kenniscirculatie gericht en sluit aan bij activiteiten van onderzoek, productschappen, vleeskalverintegraties in Nederland en in Europa. In die zin draagt het bij aan de doelstelling van het programma om vleeskalverenhouders, dierenartsen en adviseurs meer bewust te maken van het welzijn van dieren en de mogelijkheden die zij hebben om dit verder te verbeteren.

(2) Zowel het ontwikkelingstraject als het eindproduct, de trainingsmodule, zal binnen het onderwijs breed worden ingezet als leermiddel en casus voor zowel studenten als docenten om bewustwording van en kennis over het beoordelen van dierenwelzijn verder te ontwikkelen. Ook hier geldt dat het operationaliseren van dierenwelzijn – hoe kun je dit lastige onderwerp in de dierhouderijpraktijk handen en voeten geven – een belangrijke bijdrage zal leveren aan het draagvlak voor dit onderwerp in het groene onderwijs.

(3) Het eindproduct van dit programmaonderdeel zal als onderwijsmateriaal binnen dierrelevante modules ingezet worden. In het kader van bovenwettelijke maatschappelijke eisen zal een dergelijk project studenten en docenten inspireren om in het kader van kwaliteitszorg de paragraaf dierenwelzijn concreet in te vullen op basis van verifieerbare prestaties die aan dieren kunnen worden vastgesteld.

Te noemen is bijvoorbeeld de minor Animal Welfare Quality Management waar het eindproduct zal worden ingezet ter ondersteuning van deze minor over dierenwelzijn en kwaliteitszorg.

(4) Vanuit het bedrijfsleven zal met de toepasbaarheid van objectieve monitoringssystemen voor het meten van dierenwelzijn een betrouwbare beoordeling gegeven worden. Met het aanbieden van een dergelijke systematiek kunnen ondernemers hun bedrijfsmanagement m.b.t. dierenwelzijn inzichtelijk maken voor de consument, waardoor er marktwerking op het gebied van dierenwelzijn kan worden gestimuleerd. In die zin draagt dit project bij aan de doelstelling “Ondernemen met dierenwelzijn” in het programma. Deze ontwikkeling zal een verdere bewustwording omtrent dierenwelzijn en aanverwante kwaliteitssystemen binnen zowel de sector en zijn stakeholders als ook de maatschappij bevorderen.

7. Activiteitenplan

Algemeen

In het huidige programmaonderdeel wordt het eigenlijke werk ten behoeve van de realisatie van de beoogde resultaten verricht door studenten (uit Nederland en, in mindere mate, uit Frankrijk en Italië), begeleid door docenten. De overige partijen fungeren in operationele zin primair als bron van informatie en als klankbord. Als eind-verantwoordelijke in het (Europese) monitoringsonderzoek bij vleeskalveren heeft de ASG daarnaast tot taak om als regelmatige gesprekspartner van de deelnemende onderzoeksinstituten op te treden, en om in gezamenlijk overleg mee te beslissen over de te volgen koers.

Activiteiten

In het huidige programmaonderdeel worden een vijftal hoofdactiviteiten onderscheiden:

(1) Oriëntatie, inventarisatie reeds aanwezig beeldmateriaal, verzamelen van nieuw beeldmateriaal

Studenten van de opleiding Diergezondheid van Van Hall Larenstein oriënteren zich op de achtergronden van het Europese monitoringsonderzoek in het algemeen, en het onderzoek bij vleeskalveren in het bijzonder. Hierbij komt niet alleen wetenschappelijke informatie aan bod, maar ook informatie over de context (beleids- en beheersmatig) waarin monitoring van dierenwelzijn plaats moet vinden. De studenten maken daarnaast, in nauw overleg met de ASG, een inventarisatie van reeds verzameld beeldmateriaal (foto's en filmpjes) op het terrein van gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren, en bepalen vervolgens in hoeverre, en op welke aspecten, additioneel beeldmateriaal nodig is. Afhankelijk van de behoefte gaan studenten op pad, zelfstandig of samen met onderzoekers van de ASG en/of vleeskalverdierenartsen tijdens bezoeken aan vleeskalverbedrijven en/of slachthuizen, en maken de benodigde foto's en filmpjes.

In Frankrijk, ISA-Lille, en Italië, Universiteit van Padova, worden vergelijkbare activiteiten als in Nederland ontplooid. De bevindingen van de studenten uit Nederland worden gecommuniceerd en afgestemd met die van studenten uit Frankrijk (ISA-Lille) en Italië (Universiteit van Padova).

(2) Beschrijving van protocollen en achtergrond

Met behulp van de tijdens de vorige fase verzamelde informatie wordt een beschrijving van protocollen voor gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren gemaakt, in de vorm van een multimediatrject, door studenten van Van Hall Larenstein en studenten van de de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Studenten van Van Hall Larenstein zijn verantwoordelijk voor de inhoud, en studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden dragen zorg voor het technisch ontwerp en de realisatie.

Gedurende de totstandkoming van het eindproduct wordt een prototype besproken met studenten van ISA-Lille en de Universiteit van Padova. Het eindproduct komt beschikbaar in drie talen: Nederlands, Frans en Italiaans.

(3) Realiseren trainingsmateriaal

Studenten van Van Hall Larenstein en studenten van de de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden realiseren een multimediatrproduct waarmee toekomstige inspecteurs zichzelf kunnen trainen in het gebruik van protocollen voor de beoordeling van gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren. De beschrijving van de protocollen kan, geheel of gedeeltelijk, deel uitmaken van het multimediatrproduct ten behoeve van de training. Studenten van van Hall Larenstein en van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden zijn primair verantwoordelijk voor de inhoud respectievelijk het technisch ontwerp en de realisatie. Mogelijkheden worden onderzocht om bestaande software die specifiek is ontworpen voor (zelf)training op basis van reeksen beelden (afbeeldingen en/of filmpjes) in de trainingsmodule in te bouwen.

In samenwerking met studenten van ISA-Lille en de Universiteit van Padova worden prototypen van het multimediatrproduct getest door potentiële gebruikers uit Nederland, Frankrijk en Italië. Het eindproduct komt beschikbaar in drie talen: Nederlands, Frans en Italiaans.

(4) Realiseren handleiding

Studenten van Van Hall Larenstein en studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden schrijven een handleiding voor de toepassing van protocollen voor de beoordeling van gedrag, klinische gezondheid en pathologie bij vleeskalveren op bedrijven in de praktijk (kalvermesterijen en slachthuizen) met behulp van “Personal Digital Assistants” (PDA’s) en een web-based tool voor de uitwisseling en opslag van data. In het kader van het lopende monitoringsonderzoek bij vleeskalveren wordt gebruik gemaakt van PDA’s en van een web-based tool voor de uitwisseling van data, ondermeer door vleeskalverdierenartsen in Nederland die aan het onderzoek deelnemen. De bijbehorende programmatuur wordt ontwikkeld door de ASG.

In ieder geval in Italië zal gedurende het onderzoek waarin een monitoringsysteem wordt ontwikkeld geen gebruik worden gemaakt van dergelijke hulpmiddelen. In Frankrijk is voor een deel sprake van het gebruik van PDA’s met eigen programmatuur die afwijkt van de Nederlandse programma’s. In samenwerking met studenten van ISA-Lille en de Universiteit van Padova worden de wijze waarop PDA’s tijdens monitoring op bedrijven in de praktijk worden ingezet, en de manier waarop de uitwisseling van data plaatsvindt, geharmoniseerd. Aangezien de ASG zelfstandig software en web-based tools in dit verband ontwikkelt, zal de Nederlandse benadering naar verwachting in belangrijke mate bepalend zijn voor de uiteindelijke methodiek. De geharmoniseerde aanpak wordt in samenwerking met studenten van gebruikt voor het opstellen van uniforme handleiding in drie talen: Nederland, Frans en Italiaans.

(5) Creëren van een website

Studenten van Van Hall Larenstein en studenten van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, zullen, in samenwerking met studenten van ISA-Lille en de Universiteit van Padova, een bijdrage leveren aan de creatie van een geïntegreerde website waarin activiteiten en producten zoals hierboven genoemd worden samengebracht, en met behulp waarvan informatie aangepast en geactualiseerd kan worden. Doel is een structuur te ontwikkelen waardoor het eindproduct vanuit eigen beheer actueel gehouden kan worden.

In het Europese project Welfare Quality gaan diverse activiteiten van start door verschillende onderzoeksgroepen (ondermeer in Frankrijk, waaronder INRA) waarbij gewerkt zal worden aan websites en web-based tools ten behoeve van communicatie over en toepassing van een toekomstig monitoringsysteem voor landbouwhuisdieren. De ASG verplicht zich om lopende activiteiten van andere groepen in Welfare Quality op dit terrein te inventariseren en om contacten te leggen tussen de deelnemers aan het huidige programmaonderdeel en andere groepen die werkzaam zijn in Welfare Quality. In hoeverre het binnen de mogelijkheden van studenten van Van Hall en de Noordelijke Hogeschool (en ook van ISA-Lille en de Universiteit van Padova) ligt om een geheel nieuwe website te creëren is op dit moment nog niet duidelijk. In ieder geval zullen de tot dan toe ontwikkelde producten (beschrijvingen van protocollen, trainingsmateriaal en handleiding) geschikt gemaakt worden voor toepassing op het web, en worden ingebracht in een project waarin een website wordt ontwikkeld.

Bijeenkomsten

Gedurende de looptijd van het programma-onderdeel worden een aantal bijeenkomsten gehouden met de overige betrokkenen. Vertegenwoordigers van vleeskalversector (integraties, Denkavit en LTO) en van de KNMvD (Werkgroep Geneeskunde Vleeskalveren) wordt gevraagd zitting te nemen in een klankbordgroep.

De klankbordgroep komt gedurende de looptijd van het programmaonderdeel 4 keer bijeen; de laatste keer samen met andere belangstellenden voor een presentatie van de resultaten.

Als noodzakelijk onderdeel van de samenwerking van Van Hall Larenstein en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden met ISA-Lille in Frankrijk en de Universiteit van Padova in Italië worden vier buitenlandse stages georganiseerd, waarbij studenten vanuit Nederland een werkbezoek brengen aan hun collega's in Frankrijk en/of Italië. Desgewenst brengen studenten vanuit Frankrijk en Italië tegenbezoeken aan Nederland.

Tijdsplanning

Totaal: 24 maanden.

Daarvan 4 maanden oriëntatie

4 periodes van 5 maanden voor activiteiten (2) t/m (4)

Acitiviteit	Periode
Uitwerken voorstel, voorbereiden fase 1	1jan -1 feb 2008
Fase 1: Inventarisatie aanwezig beeldmateriaal - Aanvullen van extra materiaal - verbeteren van aanwezige beeldmateriaal	Feb - juni 2008
Fase 2: Beschrijving van protocollen en achtergrond - bezoek buitenland	Juni – sept '08
Ontwikkelen van prototype DVD met trainingsmateriaal - bezoek buitenland	Sept '08 – jan '09
Tussenbijeenkomst klankbord; presentatie DVD - evaluatie en analyse prototype CD - go/no go moment	Januari 2009
Fase 3: Realiseren trainingsmateriaal in de vorm van een DVD	Feb – juni 2009
Tussenbijeenkomst klankbordgroep - analyse en evaluatie DVD	Juni 2009
- Verwerking resultaten bijeenkomst in product	Juni-juli 2009
- Vertaling naar Italiaans en Frans	Aug- sept 2009
Fase 4: Ontwikkelen handleiding PDA - Testfase product - Bezoek buitenland	Sept 08 – jan 2009 Deze fase loopt gelijk aan fase 2
Fase 5: Creëren van een online platform/community	Sept- 20 dec 2009

8. Begroting en liquiditeitsplan

Toelichting kostenposten begroting programma-onderdeel Welzijnsmonitor Vleeskalveren

Van Hall Larenstein (VHL) personeel

Paula van de Reijd en docenten (schaal 10-12)

1 dag per week gedurende 46 weken per jaar, gedurende twee jaar, à 65 euro per uur = $1 \times 46 \times 2 \times 8 \times 65 = 47840$ euro.

Er zullen 4 koppels (8 studenten) vanuit VHL worden ingezet. Begeleiding van 1 student duurt 28 uur. Totaal voor begeleiding: 8×28 uur = 224 uur x GKC-tarief docent à 65 euro = 14560 euro

Totaal: 62400 euro.

Hans Hopster (docent schaal 13)

5 dagen per jaar, gedurende twee jaar, à 86 euro per uur = $10 \times 8 \times 86 = 6880$ euro

Vergoeding studenten

Reiskostenvergoeding binnenland voor studenten

Reiskosten binneland worden voorzien voor bezoeken van studenten aan Lelystad voor besprekingen met de ASG, en voor het bezoeken van bedrijven en slachthuizen, voor het verzamelen van beeldmateriaal. Geraamd wordt een totaal aan van 5600 te declareren km, à 0,24 euro per km. Totaal reiskosten binnenland: 1344 euro.

Reis- en verblijfkosten buitenland

We gaan uit van 4 koppels studenten, die elk één reis van 4 dagen naar Lille maken voor overleg met hun Franse collega's. Reizen met de trein. Prijs retour Leeuwarden – Lille = 86 euro. Voor 8 studenten: $8 \times 86 = 688$.

Overnachting in Lille is ongeveer 40 euro per nacht per persoon voor een 2 sterrenhotel met gedeelde kamer. Dit geeft: 8 personen x 4 nachten x 40 euro = 1280 euro.

Totaal: 1968. euro.

Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL)

Geraamde inzet: 108 uren docent schaal 10 t/m 12 (65 euro/uur): 7020 euro.

Animal Sciences Group

Kees van Reenen (senior onderzoeker, LNV tarief 113 euro/uur)

8 uur = 904 euro

Leonie Heutinck en Kathalijne Visser (onderzoeker, LNV tarief 91 euro/uur)

32 uur = 2912 euro

Maaïke Wolthuis (assistent onderzoeker, LNV tarief 69 euro/uur)

32 uur = 2208 euro

Totaal ASG: 6024 euro.

Bedrijfsleven, KNMvD en LTO

Uitgegaan wordt van een beperkte vergoeding voor het bezoeken van klankbordvergaderingen. Vergaderingen van de klankbordgroep worden zo efficiënt

mogelijk gepland, d.w.z. op momenten dat zoveel mogelijk betrokkenen toch al bij elkaar komen in het kader van het lopende monitoringsonderzoek. Tarieven zijn als volgt: voor reistijd 75,00 euro/uur, voor de vergadertijd zelf (inbrengen expertise): 107,50 euro/uur. Voorts wordt een km-vergoeding van 0,28 euro/uur gehanteerd. Voor uitgaven in de sfeer van vergoedingen wordt een bedrag van 2000 euro begroot.

Overig materieel

Vertaling producten

Producten (van protocollen, trainingsmateriaal, handleiding en website) worden vertaald in het Frans en in het Italiaans. Het totaal aantal volledige pagina's wordt geschat op 35 A4, met 400 woorden per pagina. De kosten voor een professionele vertaling in het Frans of Italiaans komen op, respectievelijk 17,8 en 18,7 eurocent per woord (gehele context van de tekst wordt hierbij in het hoog gehouden). De vertaling van 35 pagina's in het Frans en in het Italiaans komt dan op: $(35 \times 400 \times 0,178 \text{ euro}) + (35 \times 400 \times 0,187) = 5110 \text{ euro}$.